

Toetsen met tijdslimiet

Het rommelt in het Amerikaanse basis- en voortgezet onderwijs. Er zijn gemeenschappelijke kerndoelen ingevoerd en er zijn computertoetsen ontwikkeld om de vorderingen regelmatig te toetsen.¹ Die intensieve toetsen stuit op weerstand. In New York State bijvoorbeeld heeft één op de vijf kinderen vorig jaar niet aan de computertoetsen meegedaan: ouders vrezen dat de vele toets-uren ten koste gaan van het aantal leer-uren en ze willen hun kroost niet aan die stressvolle toetsituaties blootstellen. In New York State wordt gebruik gemaakt van de standaardtoetsen van het PARCC-consortium en niet van de adaptieve SBAC-toetsen.² Om tot op zekere hoogte aan de bezwaren tegemoet te komen, is nu aangekondigd dat de tijdslimiet geschrapt wordt: kinderen mogen zoveel tijd aan de toets besteden als ze nodig hebben (NY Daily News 5/2/2016, NY Chalk Beat 8/2/2016, Education Week 23/2/2016).³ Voortaan zullen ze dus niet meer worden afgerekend op een lager tempo waarin ze de toets afleggen of op een langere tijdsduur die zij nodig hebben om alle vragen te beantwoorden. Het wordt nog een heel gepuzzel voor de school om dat te organiseren (worden toetsen voor trage leerlingen gespreid over twee dagdelen?). Maar misschien moet je dat ervoor over hebben. Want is het eigenlijk ethisch toelaatbaar om leerlingen, als 't ware, strafpunten te geven omdat hun toetstempo te laag is?

1. Sommige tempo-eisen zijn opgenomen in de onderwijsdoelen

Een tijdslimiet is uiteraard verdedigbaar als in de onderwijsdoelen is vastgelegd dat leerlingen hun taak in een bepaald tempo moeten kunnen volbrengen. Zo staat in de kerndoelen van het Nederlandse basis-onderwijs:⁴

(27) De leerlingen leren de basisbewerkingen met gehele getallen in elk geval tot 100 *snel uit het hoofd uitvoeren*, waarbij optellen en aftrekken tot 20 en de tafels *van buiten gekend* zijn.

(29) De leerlingen leren *handig* optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen (d.w.z. met gebruikmaking van doelmatige, tijdsbesparende strategieën).

Ook op het gebied van de Nederlandse taal kan ik me voorstellen dat er in de loop van de basisschool-loopbaan tempodoelen worden gesteld:

-- het tempo op het gebied van technisch lezen;

-- het tempo op het gebied van leesbaar en foutloos schrijven.

2. Algemene regel: geen tijdslimiet

Maar ik ben geneigd de bovengenoemde (door de onderwijsdoelen gerechtvaardigde) tempo-eisen als een uitzondering op de regel te beschouwen. De algemene regel is dat iedere leerling in een toetsituatie in de gelegenheid moet worden gesteld te laten zien in hoeverre hij of zij de stof en de beoogde vaardigheden onder de knie heeft, ook al heeft de ene leerling daar veel meer toetstijd voor nodig dan de andere.⁵

In het algemeen mag men leerlingen in een toetsituatie dus pas een tempo-eis of tijdslimiet opleggen als men met zekerheid weet dat de kwaliteit van zijn of haar prestatie (of concreter: de hoogte van zijn of haar resulterende cijfer) daardoor niet wordt aangetast.

Een uitvloeisel van deze algemene regel is dat men toetsen met tijdslimiet (zoals bedoeld onder §1) zorgvuldig gescheiden moet houden van de normale toetsen (zonder tijdslimiet). Men kan een tijdslimiet voor complexe redactiesommen niet rechtvaardigen met de stelling dat men door het maken van redactiesommen tegelijkertijd de kerndoelen (27) en (29) kan toetsen.⁶

3. "Tempodifferentiatie is ondoelmatig ..."

De algemene regel houdt in dat men de toegestane duur van de toetsessie moet afstemmen op de traagste leerling, maar anderzijds wil men voorkomen dat de vlottere leerlingen in gedwongen leegloop vervallen. Het verdient dan de voorkeur om toetsduur à la carte aan te bieden: iedere leerling krijgt de toetsduur die hij of zij nodig heeft en wie de toets in een hoger tempo kan afleggen, krijgt vervolgens iets anders te

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Common_Core_State_Standards_Initiative

² <http://www.smarterbalanced.org/assessments/testing-technology/>

³ <http://www.nydailynews.com/opinion/robert-pondiscio-untimed-tests-not-crazy-idea-article-1.2520467> (5/2/2016); <http://ny.chalkbeat.org/2016/02/08/why-new-yorks-switch-to-untimed-tests-might-not-matter-and-why-teachers-arent-so-sure/#.VuHPQ4-cEb4>;

<http://www.edweek.org/ew/articles/2016/02/24/for-states-question-is-to-time-tests.html>

⁴ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0018844/2012-12-01>

⁵ <http://ideaconnect.edublogs.org/2011/01/19/should-tests-have-time-limits/>

⁶ Vergelijk: https://www.hetcvte.nl/document/verantwoording_centrale_eindtoets (p.30)

doen. Dergelijke tempodifferentiatie is doelmatig voor de leerlingen, maar zij is in bedrijfseconomisch opzicht onaantrekkelijk voor de school. Voor de school is het aantrekkelijker een tijdslimiet in te stellen die voor 75 à 80% van de leerlingen haalbaar is, waarbij men op de koop toe neemt dat de overige leerlingen enigszins tekort gedaan wordt.

4. "Ze moeten leren presteren onder tijdsdruk ..."

De zojuist (in §3) genoemde inbreuk op de (in §2 voorgestelde) algemene regel zal men wellicht proberen te rechtvaardigen met een beroep op een achterliggend onderwijsdoel: het is onze plicht aan kinderen en jongeren een gezond arbeidsethos bij te brengen, hetgeen mede inhoudt dat ze moeten leren presteren onder een zekere tijdsdruk.

5. Identificatie van vlotte werkers

De algemene regel die in §2 is voorgesteld, heeft betrekking op de toetsing van leervorderingen: in hoeverre heeft leerling L het gestelde onderwijsdoel D bereikt? Maar deze regel is niet onverkort van toepassing als men met vorderingstoetsen tevens een andere functie beoogt te vervullen, in antwoord op de vraag: voor welke school-, studie- of beroepsloopbaan is deze leerling geschikt? Want voor dergelijke prognoses kunnen tempo-eisen wel degelijk gewicht in de schaal leggen. Bijvoorbeeld: in hoeverre blijkt uit deze toetsprestatie dat deze basisscholier is opgewassen tegen de hoge tempo-eisen die in het havo/vwo (en later in het hbo/w.o.) aan leerlingen gesteld worden? Het probleem is echter dat men zodoende afbreuk doet aan de primaire functie die vorderingstoetsen moeten vervullen.

6. Dispensatie in verband met handicaps

Bij het stellen van een tijdslimiet voor toetsen, tentamens en examensessies loopt men het risico dat men van discriminatie beschuldigd wordt. Om dat te vermijden, pleegt men dispensatie te verlenen aan leerlingen voor wie de tijdslimiet door aanwijsbare handicaps niet haalbaar is. Bijvoorbeeld dispensatie in verband met dyslexie of in verband met het feit dat men nog te kort in Nederland verblijft om de Nederlandse taal volledig onder de knie te hebben gekregen.⁷

7. "Gehandicapten horen niet thuis op de arbeidsmarkt ..."

Toch zijn dergelijke dispensaties niet geheel onomstreden. Zo was er twee jaar geleden een discussie binnen de UvA-opleiding Psychologie over de aanvaardbaarheid van het toekennen van dispensatie aan dyslectici:⁸ wordt hiermee geen afbreuk gedaan aan de kwaliteitsgarantie van het masterdiploma? In hoeverre moet het diploma garanderen dat de afgestudeerde psycholoog in staat is onder tijdsdruk te werken (vergelijk §4), en in hoeverre moeten studenten die in dat opzicht een slechte prognose hebben (vergelijk §5), wegens beroepsongeschiktheid uit de opleiding verwijderd worden?

Wes Holleman

weblog onderwijs 16-3-2016

<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

⁷ https://www.examenblad.nl/document/brochure-kaders-rekentoets-vo-2016/2016/vmbo-bb/f=/brochure_rekentoets_VO_2016_versie_3november2015.pdf (p.10)

⁸ <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/gehandicapt-recht-op-redelijke-aanpassingen> (11-02-2014)